

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียน
อนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
THE PARENTS PARTICIPATION IN ORCHESTRAL ACTIVITIES AT BUNYARAK
KINDERGARTEN UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION

วรรณวิภา มรรยาวุฒิ¹

WANWIPA MUNYAWUT

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ้ ผลการศึกษาพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมประสบการณ์แก่นักเรียน ด้านการสนับสนุนการเรียนดนตรี/ดุริยางค์ และด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี/ดุริยางค์ อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า 1) ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, กิจกรรมวงดุริยางค์

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สถาบันรัชต์ภาคย์, Master of Business Administration Program Rajjapak Institution

อีเมลผู้ติดต่อ: dawanwipa@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study and 2) compare parents' participation in the marching band activity arrangement at Bunyarak Kindergarten under the Office of the Private Education Commission, classified by their genders, ages, and levels of education. For this study, samples were chosen from a group of 162 parents whose children went to Bunyarak Kindergarten in the 2017 school year. Five-level rating scale questionnaires were used for collecting data. Percentage, means, standard deviations, t-tests, one-way ANOVA, and Scheffe's multiple comparisons were used for data analysis. The research findings are as follows: Parents' participation in the marching band activity arrangement at Bunyarak Kindergarten under the Office of the Private Education Commission, both overall and in each of the three components, was at many levels. It was also found that there were no significant statistical differences in overall parents' participation in marching band activity arrangement exist among their genders and ages, whereas there were significant differences at 0.05 exist among their level of education.

Keyword: Parents' participation, Marching band activity

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ระบุถึงแนวทางการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมไว้ในหลายมาตรา มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา และมาตรา 58 (2) ให้บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) จากมาตราดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยไม่ได้เป็นการบังคับแต่อย่างใด ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากภาคประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหลักที่ส่งเสริมให้เด็กเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด สามารถเห็นพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา หรือพัฒนาการ 4 ด้านตามหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Developmentally Appropriate Practice (DAP) in Early Childhood Education (รุ่งรุจัน ธิ์นบุญรักษ์, 2560)

การจัดการศึกษาเพื่อให้กับเด็กนักเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดนั้น ควรได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย โดยฝ่ายที่สำคัญที่สุดคือ ผู้ปกครอง เด็กจะมีพัฒนาการดีเหมาะสมตามวัยหรือไม่นั้น เริ่มต้นจากการเลี้ยงดู และการสนับสนุนการเรียนรู้จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และประกอบกับความร่วมมือจากฝ่ายอื่นๆ ได้แก่ โรงเรียน ครู อาจารย์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนทุกๆ คนที่มีส่วนได้ส่วนเสียควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังกล่าว ดังนั้น ผู้ปกครองเป็นบุคคลในสถาบันครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูเด็ก เพราะครอบครัวเป็นจุดเริ่มการเรียนรู้ของชีวิตลูก (สุนทร อมรวิวัฒน์, 2545) ซึ่งแนวคิดนี้ยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2555) เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ ซึ่งการเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้วิชาดนตรีตามความสนใจของเด็กนักเรียน

วงดุริยางค์ของโรงเรียน คือ การแสดงความสามารถทางดนตรีร่วมกันของเด็กนักเรียน โดยการประสานกันผ่านเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้การฝึกปฏิบัติผ่านการเรียนวิชาดนตรีอย่างต่อเนื่อง มีการฝึกใช้กล้ามเนื้อ ก้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ รวมถึงระบบหายใจ และการฝึกความมีวินัย จึงจำเป็นต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ โดยวิชาดนตรีได้ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของความงามทางศิลปะ มีและเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ อย่างไรก็ตามดนตรีเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องเสียง ประกอบด้วยการประกอบของดนตรีหลายประการ ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน สีสัมผัส รูปแบบ ซึ่งการเรียนการสอนดนตรีที่จะทำให้เกิดความซาบซึ้ง ความประทับใจ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ นั้น ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรีเป็นอย่างดี (ธราพงษ์ ทองกระจ่าง, 2556) เช่นเดียวกันกับการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ที่มีขั้นตอนกระบวนการในการคัดเลือกเด็กนักเรียนที่มีความสามารถ และได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองด้วยการสนับสนุนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้แสดงออกถึงศักยภาพทางการเล่นดนตรีอย่างเต็มที่

วงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ มีกระบวนการคัดเลือกเด็กนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี เพื่อเข้าร่วมวงดุริยางค์ผ่านการเรียนกิจกรรมเสริมวิชาดนตรี โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ชนิดของเครื่องดนตรี ความถนัด และความสนใจของเด็กนักเรียนเป็นหลัก ขั้นตอนโดยสังเขปคือ ครูผู้สอนมุ่งให้เด็กนักเรียนกล้าแสดงออกด้วยการเรียนรู้ผ่านการเล่น เต้นประกอบจังหวะ จากนั้นจึงผนวกเครื่องดนตรีเข้ากับการเล่น โดยฝึกการใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ และระบบหายใจ เพื่อใช้ควบคุมเครื่องดนตรีในแต่ละชนิด และสอดแทรกความมีระเบียบวินัยในการฝึกฝนตามลำดับ

จากผลการดำเนินงานประจำปี 2559 และปีที่ผ่านมาของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ พบว่า โรงเรียนมีผลงานในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมดุริยางค์ของโรงเรียนหลากหลายกิจกรรม เช่น โครงการส่งเสริมและพัฒนาสุนทรียภาพอย่างมีความสุข กิจกรรมส่งเสริมสุนทรียภาพและทักษะการเล่นดนตรีขั้นพื้นฐาน ได้รับเชิญไปแสดงในงาน Amarin Baby & Kids Fair การแสดงในกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ การบันทึกรายการโทรทัศน์ เป็นต้น ผลงานเหล่านี้บ่งบอกถึงศักยภาพของเด็กนักเรียนที่เกิดจากการฝึกฝน ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งฝ่ายโรงเรียนและจากผู้ปกครองเอง ด้วยเหตุนี้เองผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

ส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยศึกษาจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมประสบการณ์แก่นักเรียน ด้านการสนับสนุนการเรียนดนตรี/ดุริยางค์ และด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี/ดุริยางค์ เพื่อนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมถึงการกำหนดแนวทางให้ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี และการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 280 คนโดยเทียบนักเรียน 1 คน มีผู้ปกครอง 1 คน 1.2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 162 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 2.1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา 2.2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ใน 3 ด้าน คือ 2.2.1) ด้านการส่งเสริมประสบการณ์แก่นักเรียน 2.2.2) ด้านการสนับสนุนการเรียนดนตรี /ดุริยางค์ 2.2.3) ด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี /ดุริยางค์

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามสำหรับศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนที่ 2 สอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริมประสบการณ์แก่นักเรียน 2) ด้านการสนับสนุนการเรียนดนตรี/ดุริยางค์ 3) ด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี/ดุริยางค์ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

3.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาแก้ไข ให้มีความถูกต้อง ครอบคลุมขอบเขต และนิยามศัพท์เฉพาะ พร้อมทั้งตรวจภาษาที่ใช้

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยนำผลการพิจารณามาคำนวณหาค่าความตรงด้านเนื้อหา เพื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of consistency: IOC) โดยใช้สูตรของโรริเนลลี และแฮมเบลตัน (อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1
 $\sum R$ หมายถึง ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสม คือ ค่าดัชนี IOC รายข้อต้องมีค่ามากกว่า 0.80 (อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) ปรับปรุงภาษาของข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 = แน่ใจว่าประเด็นที่ตรวจสอบเครื่องมือมีความเหมาะสม
 0 = ไม่แน่ใจว่าประเด็นที่ตรวจสอบเครื่องมือมีความเหมาะสม
 -1 = แน่ใจว่าประเด็นที่ตรวจสอบไม่มีความเหมาะสม

โดยค่า IOC ของแบบสอบถาม ทั้ง 3 ฉบับเป็นที่ยอมรับและมีความเหมาะสม โดยข้อคำถามมีค่า IOC มีค่า 0.8 ขึ้นไป

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try Out) กับผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของสุวิมล ติรกันันท์ (2550, หน้า 175) โดยถือเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.70 ขึ้นไปจึงยอมรับว่า โดยแบบสอบถามนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.942 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้เป็นเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 4.1) ขอนหนังสือจากสถาบันรัชต์ภาคย์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบุญนาคบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อขออนุญาตเข้าร่วมมือการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองนักเรียน โดยให้ครูประจำชั้น แจกแบบสอบถามแก่ผู้ปกครอง 4.2) ได้รับแบบสอบถามกลับคืน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ความสมบูรณ์ จำนวน 148 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.36 และ 4.3) นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญนาคบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้วิจัยพบผลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมประสบการณ์แก่นักเรียน ด้านการสนับสนุนการเรียนดนตรี/ดุริยางค์ และด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี/ดุริยางค์ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า 1) ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีการของ Scheffé พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านการส่งเสริมประสบการณ์ จำแนกตามระดับการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

ผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการวิจัยในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์จัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นอนุบาล 3 เพื่อคัดเลือกเด็กนักเรียนที่มีความสนใจในการเล่นดนตรี และมีทักษะพิเศษทางด้านดนตรีเข้าร่วมวงดุริยางค์อยู่แล้ว ประกอบกับผู้ปกครองเองก็สนับสนุนให้บุตรหลานเรียนวิชาดนตรีตามความสนใจของเด็กนักเรียนด้วย ดังนั้น ผู้ปกครองจึงมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเป็นอย่างดี ดังเช่นงานวิจัยของมัชชิวา ไหมชลิบ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาล ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองมักจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับปฐมวัย

นอกจากนี้ด้านการส่งเสริมประสบการณ์แก่นักเรียน ที่พบข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชื่นชมในความสามารถทางด้านดนตรีของบุตรหลาน รองลงมา คือ ชื่นชมให้บุตรหลานเกิดความสนใจในวงดุริยางค์ และด้านการสนับสนุนการเรียนดนตรี/ดุริยางค์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุนให้บุตรหลานเรียนวิชาดนตรีเพื่อเข้าร่วมวงดุริยางค์ของโรงเรียน รองลงมา สนับสนุนให้บุตรหลานเรียนกิจกรรมพิเศษดนตรีกับทางโรงเรียน นอกเหนือจากการเรียนในเวลาปกติ ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์มีความโดดเด่นในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเน้นให้เด็กนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (Active learning) จึงทำให้เกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery learning)

กิจกรรมดนตรีและวงดุริยางค์โรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์จัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้เด็กนักเรียนแต่ละคนได้ฝึกปฏิบัติจริงตามความถนัดของแต่ละคน ครูผู้สอนคำนึงถึงความแตกต่างตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และปรับวิธีการสอนเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กนักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถด้านดนตรีอย่างแท้จริง ซึ่งเด็กนักเรียนวงดุริยางค์รุ่นก่อน ๆ ก็ได้แสดงออกถึงความสามารถให้ผู้ปกครองได้เห็นเชิงประจักษ์ ดังนั้น ผู้ปกครองส่วนมากจึงมักสนับสนุนให้บุตรหลานของตนเข้าร่วมวงดุริยางค์ของโรงเรียน เพื่อฝึกให้บุตรหลานได้แสดงออกได้เต็มตามศักยภาพตามวัย เช่นเดียวกับ จารึก ศุภพงศ์ (2546) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดนตรี สำหรับนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนทุกคนจัดทำแผนการสอนและมีวิธีการสอนที่หลากหลาย จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์ทางด้านดนตรีโดยตรง จัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งการสนับสนุนจากฝ่ายผู้ปกครองเพียงฝ่ายเดียวไม่ทำให้เด็กนักเรียนมีพัฒนาการเต็มศักยภาพ แต่จำเป็นต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับทางโรงเรียน มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของปราชาญา กล้าผจญ (2545) ที่สรุปไว้ว่า ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้บรรลุลเป้าหมาย เกิดความพึงพอใจกับทั้งโรงเรียนและผู้ปกครอง โดยไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียวเท่านั้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ พระชานนท์ จักกิจ (2555) ยงยุทธ พนาสนธ์ (2546) และ จารุพงศ์ พลเดช (2546) ต่างก็สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกจากการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ส่วนด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี/ดุริยางค์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ แสดงความคิดเห็นกับโรงเรียนก่อนและหลังการแสดงดนตรีหรือดุริยางค์เสมอ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนไม่มีช่องทางให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอจะช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมให้ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอื่น ๆ มากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย (2554) ที่พบว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งรวมถึงผู้ปกครองจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามเพศ และอายุของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศและอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาลบุญยรักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ กิรศักดิ์ กุลราช (2559) ; สุภัทรร อุณหะ (2556) ; และฐิติมาพร เจริญวงศ์ (2551) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษากับโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน และมีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี/ดุริยางค์ พบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ ขวัญชัย น้าสมบูรณ์ (2554) ที่ทำการศึกษารื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านร่วมวางแผนและเสนอแนวทางการพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาล บุญยรัักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมประสบการณ์แก่นักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของ Scheffé test พบว่า ด้านการส่งเสริมประสบการณ์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ปริญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี และด้านภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ปริญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี เช่นเดียวกับ อัจฉริยา บุญมาลี (2558) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียนอนุบาล บุญยรัักษ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะในการวิจัย โดยแบ่งรายละเอียดออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงของเด็กนักเรียนทั้งก่อนและหลังการแสดง โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้ปกครอง มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้งเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และปรับปรุงข้อผิดพลาดให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียน ด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี/ดุริยางค์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ แสดงความคิดเห็นกับโรงเรียนก่อนและหลังการแสดงดนตรีหรือดุริยางค์เสมอ

1.2 โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมดุริยางค์โดยมีส่วนร่วมทั้งกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและเป็นต้นแบบการเรียนรู้ให้กับโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่นๆ เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวงดุริยางค์ของโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนการแสดงดนตรี/ดุริยางค์ ด้านการสนับสนุนการเรียนดนตรี/ดุริยางค์ และด้านการส่งเสริมประสบการณ์แก่นักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดให้มีการวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมดุริยางค์นี้เป็นระยะๆ เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นเสมือนวิจัยตั้งต้น จึงควรจะมีการวิจัยสนับสนุน เพื่อจะสะท้อนให้เห็นข้อมูลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรจัดให้ฝ่ายวิจัยของโรงเรียน ทำการวิจัยในชั้นเรียนในเชิงลึก เปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กนักเรียนทั้งก่อนและหลังการเรียน เพื่อความชัดเจนในข้อมูล และมุ่งสู่การนำไปปฏิบัติต่อไป

2.3 ควรจัดให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับทางโรงเรียน ในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียน

2.4 ควรทำการวิจัยในเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนที่มาจากผู้ปกครองว่าจะเป็นกลุ่มคนที่เป็นผู้นำและสามารถชักจูงให้ผู้ปกครองอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้หรือไม่ มากหรือน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

- กนิษฐา สนเผือก. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- กীরศักดิ์ กุลราช. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากล ของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศมีนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันรัชต์ภาคย์.
- ขวัญใจ สีลีย์. (2533). สภาพและปัญหาของดนตรีศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญชัย น้ำสมบุญ. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2555). พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ.
- จารึก ศุภพงศ์. (2546). การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรดนตรี สำหรับนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุพงศ์ พลเดช. (2546). การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการให้อำนาจปฏิบัติ. วารสารพัฒนา
- จินตนา สุจจาพันธ์. (2549). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2529). สังคมนิยมว่าด้วยดนตรีไทย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่นๆ. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. นนทบุรี: เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ชาติชาย นรเศรษฐากรณ์. (2545). ธรรมชาติในในความหมายของภาครัฐ เอกชน และประชาชน : กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนถ่านหิน "หินกรูด". วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติมาพร เจริญวงศ์. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนโรงเรียนวัดศรีสุदारาม สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- อัญพร ก้อยชูสกุล. (2554). การมีส่วนร่วมในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2551). บทบาทปรัชญาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา. The City Journal, 4(85), 30
- ธราพงษ์ ทองกระจ่าง. (2556). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง ลีลนเครื่องดนตรีสากล สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

- เนตรรุ้ง อยู่เจริญ. (2553). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของครู
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินฤญา
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสาร พรหมณา. (2553). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อ 28 สิงหาคม, 2560.
จาก <http://trang.nfe.go.th/alltis16/UserFiles/Pdf/wijaiman.pdf>
- ปราศญา กล้าจัญ. (2545). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ปองสิน วิเศษศิริ. (2550). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. การเสวนาทางวิชาการ
มหกรรมการจัดการศึกษาท้องถิ่น 2550. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- พงษ์พันธ์ แก้วหวางค์. (2550). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา
อำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระชานนท์ จักรใจ. (2555). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหา
วิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ภูวนตร มีประวัติ (2561). วังดุริยางค์. (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อ 12 มีนาคม, 2561. จาก
<https://max2069.wordpress.com/วังดุริยางค์/>
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.
- โมตรี โหมตเครือ. (2547). สภาพและปัญหาในการดำเนินการตามหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ
ผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สุพรรณบุรี.(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ยงยุทธ พนาสนธิ์. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา. วิทยาสาร.
102, 2 (ก.ค.-ก.ย. 2546), หน้า 21-27.
- รุ่งรุจน์ธัน บุนนรักษ์. (2560). เอกสารประกอบการประชุมนิเทศผู้ปกครอง ประจำปีการศึกษา 2561
โรงเรียนอนุบาลบุนนรักษ์.
- โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย. (2554). การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน.
- ศุภชัย ธรรมวงศ์. (2551). การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลบนเว็บไซต์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
แม่ฮ่องสอน.แม่ฮ่องสอน: สิ้นชนะกาญจกัณฑ์.
- สนทยา สมปาง. (2545). กระบวนการสรรหาผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจไทยตามหลักธรรมาภิบาล ศึกษา
กรณี: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ กระจำยงยุทธ. (2542). การศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สายพิน พุทธิสาร. (2543). *การศึกษาการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลการประกวดวงดนตรีไทยด้วย พระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรกร อุณหะวารี. (2556). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลในเขต อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. *วารสารวิชาการ*, 10(2).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” แนวทางการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *การพัฒนาศูนย์ชีวิตในประเทศ และต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2552) . *วงดุริยางค์*. (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อ 12 มีนาคม, 2561. จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges=วงดุริยางค์-14-กันยายน-2552>.
- สมุน อมรวิวัฒน์. (2545). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องระดับชาติ เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง : รูปแบบที่คัดสรร*. กรุงเทพฯ: เอส ดี เค เปเปอร์ แอนด์ พอร์ม.
- อรทัย กักพล. (2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง.
- อัจฉริยา บุญมาลี. (2558). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับ ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Australia. Dept of Education, Employment and Workplace Relations (DEEWR) (2008). *Family school partnerships framework: a guide for schools and families*.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation*, Rural development committee center for international studies. New York: Cornell University.
- Rattanon. (2559). *วงดุริยางค์*. (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อ 12 มีนาคม, 2561. จาก <http://musicbandedu.blogspot.com/2016/11/2.html>